

Tampere3 – uudenlainen yliopisto Tampereelle

■ Markku Kivikoski

Tampere3 on suunnitelma uudelta Suomesta. Tämän kansallisesti merkittävän yhteistyöprosessin tarkoituksena on synnyttää Tampereelle kansainvälisesti arvostettu työelämää ja suomalaista yhteiskuntaa kehittävä monialainen yliopisto. Sen vahvuuksia ovat selkeästi profiloitu kansainvälinen tieteellinen tutkimus, laadukas tutkintokoulutus sekä koulutusta tukeva tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminta.

Uusi yliopisto tuottaa Bolognan prosessin mukaisia alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tohtoritutkintoja. Se tarjoaa opiskelijoille aiempaa joustavammat opintopolut ja sujuvan etenemisen tutkintovaiheesta toiseen ja työelämään. Tampere3-prosessin tutkintorakenteet eivät edellytä muutoksia muissa suomalaisissa korkeakouluissa.

Tampereen teknillisen yliopiston, Tampereen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun oma-aloitteinen ja vapaaehtoinen Tampere3-kehittämisprosessi on oivallinen alusta uudelta yliopiston synnyttämiselle. Kolme kampusta sijaitsee maantieteellisesti lähekkäin ja Tampere on tunnettu vetovoimaisena ja opiskelijaystävällisenä kaupunkina.

Tampere3-yliopisto poikkeaa muista suomalaisista yliopistoista sekä tutkimuksen että koulutuksen osalta. Sen profiili perustuu kolmen nykyisen korkeakoulun profiileille ja erityisesti niiden rajapinnoille. Lisäksi tämä uusi yliopisto poikkeaa muista siten, että sillä on oikeus antaa myös työelämäsuuntautuneita korkeakoulututkintoja, joita nykyisessä korkeakoulujärjestelmässä antavat ammattikorkeakoulut. Mallin toteuttaminen edellyttää lakimuutoksia, jotka koskevat korkeakoulujen määrittelyä, rahoitusta, tutkintoraken-

teita ja koulutusvastuita. Uuden yliopiston perustamisaikatauluun vaikuttavat lainsäädännöllisten muutosten lisäksi merkittävästi myös koulutuksen suunnittelun ja toteutuksen sekä kolmen korkeakoulun toiminnanohjausjärjestelmien yhtenäistämisen vaatima aika ja resurssit.

Korkeakoulujen toisistaan poikkeavat tutkimusalat ja tehtävät täydentävät toisiaan ja synnyttävät ainutlaatuisen kokonaisuuden. Suomessa ei ole sellaista yliopistoa, jossa tekniikan, terveyden, yhteiskunnan sekä talouden ja johtamisen tutkimus voisivat kohdata samalla tavalla ja samassa laajuudessa kattaen koko ketjun perustutkimuksesta käytäntöjen kehittämiseen. Henkilöstö ja opiskelijat voivat osallistua tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan eri vaiheisiin omilla osaamis- ja vahvuusalueillaan.

Toteutuessaan Tampere3 uudistaa suomalaisia korkeakoulutusta. Se tarjoaa tutkintorakenteet ja tutkinto-ohjelmat, jotka vastaavat entistä paremmin tulevaisuuden työmarkkinoiden tarpeisiin. Opiskelijoille mahdollistetaan nykyistä selvästi joustavammat opintopolut ja sujuva eteneminen opintojen eri vaiheissa. Uusia tutkinto-ohjelmia luonnehtii laaja-alaisuus ja osaamisperustaisuus. Laaja-alaisuus tarkoittaa tutkinto-ohjelmia, joissa opiskelijoiden osaamisen karttuminen perustuu monipuoliseen tieteelliseen perustaan ja tunnistettuihin työelämän tarpeisiin. Uudenlainen yliopisto tarjoaa opiskelijoille myös nykyistä paremmat mahdollisuudet vapaavalintaisiin opintoihin.

Tampere3-yliopiston opetuksessa pääpaino on opiskelijan oppimisessa. Opetuksessa hyödynnetään digitalisaation mahdollistamaa monimuoto-opetusta ja modernit oppimisympäristöt on keskeinen kehittämiskohde. Yliopis-

tosta tulee kansainvälisesti tunnettu pedagogiikan ja oppimisympäristöjen kehittäjä.

Kaikki yliopiston opiskelijat tullaan ottamaan sisälle samoihin, alakohtaisiin ensimmäisen syklin korkeakoulututkintoihin tähtääviin ohjelmiin. Tutkinto-ohjelmiin on monia, opiskelijaksi pyrkivän aiemmin hankitun osaamisen huomioivia, sisääntuloväyliä. Tampere3 parantaa erilaisten korkeakouluopintojen suorittamismahdollisuutta saman korkeakoulun sisällä ja lyhentää tutkintotasolta toiselle jatkavien opiskelun kokonaisaikaa. Joustavammat opintopolut vähentävät myös tarvetta hakea suorittamaan kokonaan uutta tutkintoa.

Tutkinto-ohjelmat suunnitellaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus tutkinnon suoritettuaan jatkaa maisteriopinnoissa tai siirtyä heti töihin. Suoraan työelämään johtavien ensimmäisen syklin tutkintojen työelämävalmiudet ja eri asiantuntijatehtäviin kuuluvat kelpoisuusvaatimukset varmistetaan opinnoilla, jotka tuottavat tarvittavan pätevyyden ja antavat oikeuden ammattinimikkeen käyttämiseen (esim. sairaanhoitaja, kättilö tai insinööri). Ne tuottavat samat kelpoisuudet kuin vastaavat tutkinnot ammattikorkeakoulussa. Ylempien korkeakoulututkintojen työelämärelevanssi varmistetaan jatkuvalla vuorovaikutuksella elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kanssa.

Uuden yliopiston perustaminen vahvistaa merkittävällä tavalla tieteellisen tutkimuksen edellytyksiä Tampereella. Kolmen Tampere3-korkeakoulun välisellä tiiviimmällä yhteistyöllä on tutkimustoiminnassa saavutettavissa huomattavia synergia- ja skaalaetuja. Korkeakoulujen toisistaan poikkeavat tutkimusalat ja tehtävät täydentävät toisiaan sekä mahdollistavat uudenlaisen ainutlaatuisen kokonaisuuden.

Nykyisten korkeakoulujen yhteistoimintaa tiivistetään välittömästi käynnistämällä hankkeita, jotka kannattaa joka tapauksessa toteuttaa ja jotka samalla edesauttavat Tampere3-yliopiston perustamista. Valmisteluryhmien raporteissa on esitetty lukuisia kaikille hyödyllisiä yhteistoiminnan alueita, joiden toteutus voidaan käynnistää korkeakoulujen omilla päätöksillä kaikilla osa-alueilla.

Uuden yliopiston rakentaminen on ainutkertainen mahdollisuus, mutta uuden tekemiseen sisältyy aina myös monia riskejä. Valmistelutyössä tuotettuun SWOT-analyysiin sisältyy myös kattava arvio hankkeen uhista ja heikkouksista. Muutoksen johtaminen ei ole koskaan helppoa, joten henkilöstö, opiskelijat ja sidosryhmät on otettava mukaan sen suunnitteluun ja toteutukseen. Onnistuminen edellyttää osallistamisen kautta saatavaa laajaa sitoutumista muutokseen. On oltava rohkeutta uudistua ja kyettävä luopumaan nykyisistä rakenteista ja toimintamalleista.

Tampere3-yliopiston toteuttaminen edellyttää sujuvaa keskinäistä yhteistyötä ja vahvaa sitoutumista. Tällä hetkellä tahtotila uudenlaisen yliopiston rakentamiseen on laajalti vahvana olemassa. Tampere3 on rohkea avaus, jollaisia korkeakoulujärjestelmämme tarvitsee. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta suomalaista korkeakoulutusta ja sen kehittämistä selvittäneessä Technopolis Groupin raportissa (2015) todetaan (HEI = higher education institution):

The ongoing work towards deeper collaboration between the three HEIs in Tampere is promising and an example of what could be possible to copy and multiply in more places in Finland. The government needs to ensure that there are no restrictions towards this type of cooperation, neither in the shape of alliances nor on the programme level. This also goes for full mergers. The government could provide financial support for those who decide to enter into such processes in order to create incentives. Merging with a partner HEI is in the short perspective a rather costly undertaking.

Tampere3 on siis hyvä esimerkki ennakkoluulottomasta ajattelusta ja yhteistyöstä, jota nyky-Suomi tarvitsee ja jota valtiovallan kannattaa tukea.

Kirjoittaja on Tampereen teknillisen yliopiston rehtori.